

Προτάσεις για μία διεπιστημονική προσέγγιση της καθ' ημάς μουσικολογίας βάσει προσφάτων τάσεων στην διεθνή έρευνα των επιστημών περί τον άνθρωπο

Αγαμέμνων Τέντες*

agamemnonentes@gmail.com

Πέρα από το φαινόμενο της περιθωριοποίησης της επιστημονικής έρευνας περί τον άνθρωπο από μία εν κρίσει παγκόσμια κοινότητα, η σημερινή βυζαντινή μουσικολογία ως ακαδημαϊκός κλάδος χαρακτηρίζεται κατά μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας της από μία απομόνωση από τους άλλους ερευνητικούς κλάδους, μουσικολογικούς ή μη, εντός και εκτός συνόρων. Οι λόγοι σίγουρα είναι διάφοροι και περίπλοκοι. Ιστορικά μεν θέτοντας το ζήτημα, μεταξύ άλλων συνετέλεσαν οι παρελθούσες διαμάχες Ελλήνων με ξένους μουσικολόγους για επιμέρους ζητήματα της θεωρίας και πράξεως της βυζαντινής και μετα-βυζαντινής ψαλτικής, οι διαφορετικοί τρόποι και ζητήματα στα οποία οι μεν και οι δε επέλεξαν να είναι παραδοσιακοί ή νεωτεριστές, η διαφορετική σχέση τους με την πράξη του αντικειμένου τους· μία κατ' ουσίαν ψαλτική τέχνη, και η στήριξή τους σε διαφορετικές βιβλιογραφικές αυθεντίες. Από θεωρητικής δε απόψεως, διαφαίνεται ότι η βυζαντινή μουσικολογία – τουλάχιστον ως κλάδος της επιστημονικής βιβλιογραφίας και της διαπροσωπικής προφορικής ομιλίας (συνεδριακής ή και μη θεσμικής)– επιλέγει ακόμα να οριοθετεί τις θεωρίες και μεθοδολογίες της κυρίως βάσει του επιστημονικού της αντικειμένου, δηλαδή της λεγόμενης βυζαντινής μουσικής, και όχι το αντίθετο. Δεν θα ήταν γόνιμο να περιοριστεί κανείς σε μία κατάκριση αυτής της στάσεως, εν τούτοις· η τοποθέτησή της σε ένα ευρύτερο ερευνητικό περιβάλλον ίσως θα επέτρεπε να κατανοηθεί καλύτερα ως φαινόμενο, ενώ σίγουρα θα συντελούσε στο μπόλιασμά της με σύγχρονες επιστημονικές θεωρίες οι οποίες θα μπορούσαν να της δώσουν πιο εξελιγμένα ερευνητικά εργαλεία από αυτά τα οποία τώρα διαθέτει, εργαλεία κατάλληλα για να κατανοήσει αφ' ενός την θέση της σε έναν ευρύτερο κόσμο, στον οποίο υπάρχουν ακόμα μελετητές οι οποίοι ασχολούνται με την μουσική την οποία εμείς ψάλλουμε στην εκκλησία (εδώ συμπεριλαμβάνονται και οι εξαιρέσεις Ελλήνων ερευνητών οι οποίοι συστοιχίζονται με ένα διεπιστημονικό τρόπο θεωρήσεως των σχετικών πραγμάτων), αφ' ετέρου να βελτιώσει την ίδια την θεωρία και την μεθοδολογία της έρευνας προς εμπλουτισμό της ίδιας της παρ' ημίν εκκλησιαστικής μουσικής.

* Ο Αγαμέμνων Τέντες είναι διδάκτορας μουσικολογίας του Πανεπιστημίου Κοπεγχάγης (2009) με κατευθύνσεις την ιστορική μουσικολογία, την θεωρία της επιστημονικής έρευνας, και την θεωρία της Νέας Μεθόδου της Εκκλησιαστικής Μουσικής. Έχει παραδώσει διαλέξεις ως εξωτερικός ομιλητής σε πανεπιστημιακά μαθήματα επί σχετικών θεμάτων, έχει συμμετάσχει σε μουσικολογικά συνέδρια με επιστημονικές ανακοινώσεις του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και έχει διευθύνει την οργάνωση, καταγραφή και ψηφιοποίηση του μεταβυζαντινού μουσικού αρχείου Νηλέως Καμαράδου στην Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών (2005 - 2006). Στο ενεργητικό του συμπεριλαμβάνεται επίσης συμμετοχή στο ερευνητικό Εθνομουσικολογικό Πρόγραμμα «Θράκη» του Συλλόγου «Φίλοι της Μουσικής» (2000 - 2001), συμμετοχή στην Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία του Λυκούργου Αγγελόπουλου ως ψάλτης, εργασία ως δεξιός ψάλτης σε ιερούς ναούς, διδακτικό έργο στον τομέα της βυζαντινής και ελληνικής παραδοσιακής μουσικής σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς καθώς και σε εκκλησιαστικά κατηχητικά και ιδιαίτερα μαθήματα. Τα έτη 2012 - 2013 ήταν μέλος της Ερευνητικής Ομάδας Παλαιογραφίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης της Μαρίας Αλεξάνδρου, ενώ, από το 2002, είναι αντεπιστέλλον μέλος του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών Ιασίου (C.S.B.I.).